

ANNA ŚWIĘTEK

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/reiz.2018.10.3-7>

SPRAWOZDANIE
Z II MIĘDZYKONFERENCJI NAUKOWEJ
„BANKI SPÓŁDZIELCZE
WOBEC WYZWAŃ WSPÓŁCZESNEGO RYNKU.
STRATEGIE RYNKOWE BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH”

Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu,
Radom, 22 maja 2018 roku

W dniu 22 maja 2018 roku na Uniwersytecie Technologiczno-Humanistycznym w Radomiu odbyła się II Międzynarodowa Konferencja Naukowa, zorganizowana wspólnie przez Katedrę Polityki Ekonomicznej i Bankowości, Katedrę Ekonomii Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego w Radomiu oraz Katedrę Bankowości i Finansów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, we współpracy z Południowo-Mazowieckim Bankiem Spółdzielczym w Jedlińsku i Polskim Towarzystwem Ekonomicznym oddział w Radomiu, zatytułowana „Banki Spółdzielcze wobec wyzwań współczesnego rynku. Strategie rynkowe banków spółdzielczych”. Konferencja stworzyła możliwość dyskusji i wymiany poglądów na bieżące problemy banków spółdzielczych w Polsce, wskazania kierunku, w którym powinny one podążać, oraz wyzwań, jakie obecnie przed nimi stoją.

W części powitalnej wszystkich gości przywitał przewodniczący konferencji, prof. Jan Bednarczyk, dziekan Wydziału Nauk Ekonomicznych i Prawnych Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego w Radomiu. Wśród nich znaleźli się pracownicy naukowo-

-dydaktyczni z różnych uczelni krajowych, przedstawiciele bankowości spółdzielczej oraz przedstawiciele firm współpracujących z bankami spółdzielczymi. W swoim wystąpieniu prof. Bednarzyk zaznaczył ważne cechy bankowości spółdzielczej, które stanowią o jej sile, a nawet przewadze nad bankowością komercyjną. Wspomniał też, iż wielu absolwentów Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego w Radomiu znalazło zatrudnienie w bankach spółdzielczych, z czasem zajmując w nich kluczowe stanowiska.

Prof. Zbigniew Łukasik, Rektor UTH, wskazał na zbieżność tegorocznej konferencji z dwoma ważnymi dla tej uczelni rocznicami: 50-leciem Wydziału Nauk Ekonomicznych i Prawnych oraz 25-leciem praw doktoryzowania, zaznaczając, iż konferencja ta jest symbolem nie tylko kształcenia kadry, ale również współpracy na rzecz rozwoju regionu, podając jako przykład relacje łączące uczelnię z Południowo-Mazowieckim Bankiem Spółdzielczym w Jedlińsku. Głos zabrał także dr Krzysztof Sadurski, prezes Południowo-Mazowieckiego Banku Spółdzielczego w Jedlińsku. Jako współprzewodniczący konferencji podkreślił wagę tego spotkania w tak szerokim gronie, które skupiło w jednym miejscu zarówno teoretyków, jak i praktyków, wskazujących nie tylko na osiągnięcia i innowacyjne rozwiązania, jakimi banki spółdzielcze w Polsce obecnie mogą się pochwalić, lecz także podejmujących w dyskusji tematy trudne. Prorektor ds. nauczania Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego w Radomiu, prof. Wojciech Żurowski, zwrócił uwagę na silny związek uczelni z otoczeniem i jej zaangażowanie na rzecz rozwoju całego regionu.

W części plenarnej wprowadzającej, poseł na Sejm, Andrzej Kosztowniak, poruszył problem niewykorzystanego potencjału i słabej roli, jaką obecnie odgrywa bankowość spółdzielcza w Polsce, w szczególności wskazując na gospodarkę niemiecką, w której bankowość spółdzielcza jest bardzo dobrze rozwinięta i w znaczący sposób wpływa na rozwój gospodarki. Prezes Krajowej Rady Spółdzielczej w Warszawie, Mieczysław Grodzki, podkreślił znaczenie i zaangażowanie banków spółdzielczych dla lokalnej społeczności, a także wskazał na problem niedoceniań formy spółdzielczej w Polsce, podając chlubne przykłady wykorzystywania spółdzielczości przez państwa zachodnie.

Wiceprezes Zarządu Krajowego Związku Banków Spółdzielczych, Michał Krakowiak, w swojej refleksji na temat „Sytuacja banków spółdzielczych w okresie przemian” podjął zagadnienia związane z procesem zmian wynikających z postępującej globalizacji, rozwoju internetu, wdrażania coraz nowszych rozwiązań technologicznych. Stwierdził, iż nie tylko kształtują one sektor bankowy, lecz także determinują nasze zachowania w wielu obszarach. Ujmując te zmiany w kontekście banków spółdzielczych rozważał, jakie działania należy podjąć, by nadal utrzymać fundamentalne wartości, jakimi kierują się banki spółdzielcze.

Regionalną aktywność banków spółdzielczych w zakresie wspierania lokalnych inicjatyw i uczestniczenia w życiu lokalnej społeczności omówił Jarosław Dąbrowski, prezes Zarządu SGB-Bank S.A. w Poznaniu. Szczególnie wskazał na kwestie szans i możliwości dalszego ich rozwoju w obecnej sytuacji gospodarczej.

Małgorzata Piskorek, kierownik Zespołu Współpracy z Bankami Spółdzielczymi w Biurze Informacji Kredytowej, od 15 lat współpracująca z bankami spółdzielczymi, podzieliła się spostrzeżeniami na temat różnic, jakie dostrzegła między bankami spółdzielczymi a ko-

mercyjnymi, a także ich klientami. Zauważyła u klientów banków spółdzielczych większą lojalność, rzetelność w spłacie zobowiązań oraz lepszą jakość ich kredytów. Przedstawiła szereg inicjatyw, które powstały dla polepszenia współpracy z bankami spółdzielczymi, w tym model scoringowy, dostosowany do typu klientów tych banków, oraz nowe pomysły, zwłaszcza w obszarze efektywniejszego odzyskiwania zobowiązań od przedsiębiorców opóźniających się w spłacie kredytów, i projekty planowane przez BIK m.in. w zakresie wyszukiwania zjawisk wskazujących na próbę wyłudzenia pieniędzy czy w kwestiach związanych z zarządzaniem dokumentami, w szczególności po wdrożeniu nowych regulacji i dyrektyw Unii Europejskiej, w tym RODO.

Na koniec tej sesji Adam Budziszewski z Zakładu Usług Informatycznych Novum zaprezentował nowoczesne rozwiązania wykorzystywane w bankowości spółdzielczej. Szeroko omówił przede wszystkim Novum eNBio, czyli system uwierzytelniania biometrycznego, przedstawiając zalety biometrii dłoni. Wskazał też, w jakich obszarach system ten jest głównie wykorzystywany i jakie ma zastosowanie.

Spółdzielczy System Ochrony, jako nowe rozwiązanie zaistniałe w polskiej bankowości spółdzielczej, był tematem wystąpienia Prezesa Adama Skowrońskiego z SGB z Poznania podczas pierwszej sesji plenarnej. Funkcjonujący od niespełna trzech lat system polega na wspólnym wsparciu banków spółdzielczych w nim zrzeszonych poprzez wzajemną gwarancję płynności i wypłacalności, w celu uniknięcia upadłości każdego z nich. Zaznaczył, iż z jednej strony banki podlegające Spółdzielczemu Systemowi Ochrony musiały poddać się zaostrzonym normom bezpieczeństwa i jednolitym zasadom, natomiast w zamian za to otrzymały gwarancję wsparcia na wypadek zaistnienia trudnej sytuacji.

Dr hab. Piotr Misztal, prof. UJK w Kielcach, podjął zagadnienie „Pozycja konkurencyjna banków spółdzielczych w polskim sektorze bankowym”. Zauważył, że od pewnego czasu banki spółdzielcze wchodzą w te obszary rynku, w których do tej pory dominowały banki komercyjne i coraz bardziej zaczynają konkurować z nimi w swojej ofercie produktowej. Uznał za istotne przyjrzenie się temu zjawisku, by sprawdzić, jak banki spółdzielcze wypadają na tle banków komercyjnych w tym aspekcie, co przedstawił podczas swojego wystąpienia. Konkurencyjność coraz bardziej towarzyszy działalności banków spółdzielczych. Jak stwierdził, pozycja konkurencyjna to osiągnięty przez bank pewien poziom rozwoju. Stanowi pewnego rodzaju odzwierciedlenie zyskowności, rentowności, efektywności przedsiębiorstwa bankowego i skutecznego wykorzystania jego zasobów. Jako silną stronę banków spółdzielczych, która decyduje o ich przewadze konkurencyjnej, wskazał poziom relacji z klientami, bliską więź i kontakty z nimi. Również znaczną liczbę placówek bankowych, funkcjonujących w specyficznej lokalizacji – w mniejszych miejscowościach, w mniejszych miastach oraz w środowiskach wiejskich, uznał za ważny czynnik pozwalający bankom spółdzielczym zyskać przewagę nad bankami komercyjnymi, umiejscowionymi przede wszystkim w dużych aglomeracjach miejskich. Podejście klientów do banku jako instytucji, w której lojalność klientów banku spółdzielczego jest bardziej zauważalna niż wśród klientów banków komercyjnych, wskazał jako równie ważny element, który pozwala bankom spółdzielczym utrzymać bazę depozytową na odpowiednim poziomie. Potwierdził

ogólne stanowisko klasyfikujące bankowość spółdzielczą jako niezwykle ważny element całego systemu bankowego i podkreślił rolę, jaką ona odgrywa w krajach OECD na rzecz rozwoju całej gospodarki, czego brakuje w naszym kraju. Na koniec wystąpienia prof. Misztal wskazał wyzwania rozwojowe, jakie czekają banki spółdzielcze w Polsce. Wśród najważniejszych wymienił konieczność wprowadzenia nowoczesnych rozwiązań informatycznych, dostosowanie do wciąż rosnących wymogów regulacyjnych, poprawienie wskaźnika efektywności kosztowej (obecnie wskaźnik ten jest nadal wyższy niż w bankach komercyjnych, co oznacza, że banki spółdzielcze są nadal mniej efektywne kosztowo od banków komercyjnych) oraz wzmocnienie pozycji konkurencyjnej wobec banków komercyjnych.

Dr hab. Helena Kisilowska, prof. UHT, w wystąpieniu na temat „Nadzór nad działalnością banków spółdzielczych” podkreśliła fakt, iż bank spółdzielczy, jako bank, ale też spółdzielnia, podlega zarówno wszystkim regulacjom bankowym, jak i spółdzielczym. Zaznaczyła, że po ostatnim kryzysie finansowym nastąpiło wiele zmian legislacyjnych w Unii Europejskiej, które miały na celu wzmocnienie całego sektora finansowego oraz nadzoru nad nim, tak by w przyszłości zapobiec jego destabilizacji. Zmiany te zostały wprowadzone także w polskim prawie bankowym. Zwróciła również uwagę na lokalną działalność banków spółdzielczych, która sprzyja rozwojowi małych i średnich przedsiębiorstw, gdyż banki spółdzielcze mają lepszy kontakt ze społecznością lokalną. Jednak wykorzystywanie miękkiej informacji przez bank spółdzielczy przy udzielaniu kredytów przedsiębiorstwom może sprzyjać tzw. złym kredytom. Wskazała, iż niezmiernie ważne dla utrzymania bezpieczeństwa tych banków jest funkcjonowanie zintegrowanego systemu kontroli i nadzoru. Te zagadnienia szerzej omówił dr Dominik Sypniewski.

Dr Michał Aliński, zaprezentował w imieniu dr hab. Agnieszki Alińskiej, prof. SGH, referat pt. „Identyfikacja czynników i uwarunkowań determinujących zmiany w modelu biznesowym banków spółdzielczych”. Wymieniając atuty bankowości spółdzielczej, poddał pod zastanowienie, czy elementy stanowiące dzisiaj silną stronę tej bankowości będą wystarczające wobec coraz większej digitalizacji społeczeństwa. Zwrócił uwagę na zmianę znaczenia zasięgu lokalnego wobec zasięgu internetowego, a także na zmieniającą się w sektorze bankowym formę sprzedaży – przechodzącą z bezpośredniej na elektroniczne kanały dystrybucji. Stwierdził, iż w najbliższych latach będą ścierać się oba modele bankowe – zarówno ten komercyjny, jak i spółdzielczy. Jednak to, który z nich w przyszłości okaże się lepszy – pozostawił jako pytanie otwarte.

Dr hab. Anna Szelałowska, prof. SGH, przybliżyła zagadnienie „Branch Banking w bankowości spółdzielczej w Polsce”. Zgodnie z postawioną przez nią hipotezą badawczą, rozmieszczenie placówek banków komercyjnych w przestrzeni miejskiej charakteryzuje się koncepcyjnym zróżnicowaniem, z rosnącym natężeniem w centrach miast, natomiast banki spółdzielcze koncentrują się na obszarach o małej gęstości, lecz z potencjałem wzrostu. Opierając się na własnych badaniach, przedstawiła obecne tendencje i strategie banków w zakresie posiadania i rozmieszczania placówek bankowych, omawiając przy tym poszczególne regiony.

Na zakończenie tej sesji plenarnej dr inż. Albert Sadowski omówił w referacie „Centralizacja core’owych systemów IT Banków Spółdzielczych w zrzeszeniach” wyniki badań przeprowadzonych w grupie bankowców oraz przedstawicieli IT na temat wprowadzenia centralizacji głównego systemu IT w bankach spółdzielczych. Przeważająca część przebadanej grupy opowiedziała się przeciw centralizacji systemu, stanowiąc 84% głosów, a jedynie 16% respondentów było pozytywnie nastawionych do tego projektu. Większość z nich nie dostrzegła istotnych korzyści z tego tytułu, natomiast wymieniła wiele zagrożeń z tym związanych, w tym przede wszystkim ograniczenie autonomii banków spółdzielczych i zbyt daleko idącą centralizację całego środowiska, początek procesu likwidacji bankowości spółdzielczej, likwidację stanowisk w bankach czy stopniowe przekształcenia banków spółdzielczych w tzw. okienka sprzedażowe. Reasumując, dr Sadowski stwierdził, iż banki spółdzielcze nie chcą konsolidacji i centralizacji systemów IT, chcą zachować swoją autonomię i pozostawać małymi podmiotami funkcjonującymi lokalnie i blisko miejscowej społeczności, nie chcą upodabniać się do banków komercyjnych, nastawionych na zysk, czyniąc to nawet kosztem rentowności.

Drugą i ostatnią sesję plenarną rozpoczął dr Tomasz Dąbrowski, podejmując tematykę członkostwa w banku spółdzielczym w prawie polskim i w prawie niemieckim. Omówił podobieństwa, jakie występują w obu systemach prawnych. Do najważniejszych cech wspólnych zaliczył niezbywalne członkostwo, podobną konstrukcję prawną, a także podkreślił więź łączącą członka ze spółdzielnią. Zwrócił uwagę na stabilność niemieckiego prawa spółdzielczego, które pod tym względem różni się od polskiego. Zauważył też występujące niedocenywanie bankowości spółdzielczej w naszym państwie i skuteczne wykorzystywanie atutów tej formy bankowości w gospodarce niemieckiej.

Mgr Joanna Żukowska-Kalita omówiła rolę biegłego rewidenta w zapewnieniu wiarygodności sprawozdania finansowego banku spółdzielczego, a mgr Marlena Krzosek przedstawiła obraz banku spółdzielczego jako lokalnego centrum finansowego, wskazując na jego niepowtarzalną rolę jako instytucji zaangażowanej w lokalne inicjatywy wzmacniające rozwój regionu. Ostatni referat wygłosiła mgr Monika Makowska. Podjęła ona zagadnienie blockchaina – jako nowego wyzwania w bankowości. Temat ten wywołał ożywioną dyskusję wśród uczestników spotkania.

Obrady zakończył prof. Jan Bednarczyk, podkreślając, jak istotne i ważne było to spotkanie. Banki spółdzielcze chcą zachować swoją tożsamość i odrębność, opierać się na tradycji i nie ulegać nadmiernie tendencjom oraz powszechnym rozwiązaniom, jakie stosuje się w bankowości korporacyjnej. Dążą do utrzymania stabilnego wizerunku. Te stałe cechy, jakimi dla bankowości spółdzielczej są m.in. silne relacje z otoczeniem, aktywność na rzecz regionalnej społeczności i rozwoju obszaru, na którym działają, oraz bezpośredni kontakt z klientem górują nad chęcią osiągnięcia jak najwyższych zysków i wzrostu rentowności. Niestety przed bankowością spółdzielczą w Polsce stoją w najbliższej przyszłości poważne wyzwania, którym musi stawić czoła, jak choćby wzmocnienie pozycji na rynku usług finansowych, większe wykorzystanie potencjału, którym dysponuje, a także pogodzenie tradycji z nowoczesnością, tak aby mogła utrzymać te wartości, którym jest wierna, a jednocześnie rozwijać się z duchem czasu, w którym rządzi technologia.